Anul II. No. 49. 8 PAGINI 3 LEI Miercuri, 25 Dec. 1935

Romania 25 bani Posta
55
Palatul Cultural Arad

GAZETA ANTIREVIZIONISTA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
ARAD, Str. Nicu Filipescu 30. - Telefon 699

Organ săptămânal de documentare
Redactor și proprietar: ISAIA TOLAN

ABONAMENTE: Pe un an 130 lei, pe 6 luni 70 lei
Autorități, instituțiuni, întreprinderi 500 lei.
Autorități și instituțiuni sătești 200 lei.

PRINOS

Presa românească din Ardeal a avut la 15 Dec. un eaznic mare. Sindicatul Presei Române din Ardeal și Bănat, dimpreună cu oficialitatea cu obștea românească, și-a at prinosul de recunoștință azetarilor ardeleni de dinainte e unire ce mai sunt în vieață, ompensându-i printr'o căluroasă sărbătorire de toată psa de atenție de care s'a ucurat după 'ntregirea neamului jertfa lor din temniți și n redacțiile privite de stăinirea străină cu ură de fiară.

Cu prilejul acestei sărbători, Sindicatul Presei Române n Ardeal și Bănat a făcut că un gest simbolic: a ales embru de onoare pe d. Stean Popescu, directorul ziarului „Universul" și președinte Ligii Antirevizioniste.

Cu adevărat, rareori s'a făcut o mai nemerită și mai simbolică alegere. Sindicatul Presei Române din Ardeal și Bănat a unit cu prinosul față de embrii săi activi de dinainte e Unire și cu nostalgia după resa ardeleană ce-am avut-o e vremea lor, recunoștința ță de directorul celui mai are și mai intransigent ziar mânesc, că suplinește cu arul „Universul" până când va înfiripa o presă românească în Ardeal, lipsa umilire a presei românești a Ardealului eliberat. Și a unit cu miracția față de naționismul 'nfricat al gazetarilor ardeli de dinainte de Unire, adrația față de continuatorul diției acestei prese românești depe vremuri, care s'a entificat atât de mult cu gândirea de intransigență națională de odinioară, încât a denit prin înființarea Ligii Antirevizioniste nădejdea de mai e a întregului neam românesc.

Permită-ni-se să adăugăm, omagiul ce i s'a adus i se ine d-lui Stelian Popescu în altă calitate. In calitatea susținător de presă ardenă. Dupăcum o seamă de re naționaliste din Basadia își datorează existența lei sale discrete, tot astfel gaa aceasta, „Gazeta Antirevizionistă", care continuă la capăacesta de țară tradiția insigentei prese ardelene de [illegible] și datorează datorii discretei și neprețuitei e personale a d-lui Stelian escu.

e-aceea omagiul adus de licatul Presei Române din eal și Bănat directorului ului „Universul" și președelui Ligii Antirevizioniste, omagiul cetitorilor noștri.

Maghiarofilii din noul parlament englezesc

— Un nou memoriu pentru revizuirea tratatului de pace dela Trianon în Camera Comunelor. Marile pierderi suferite de iredenta ungurească în alegerile engleze din luna trecută —

Ziarele budapestane au publicat la 14 Dec. o știre londoneză că s'a reconstituit sub președinția faimosului Sir Robert Gower grupul maghiarofililor din Camera comunelor, și că s'a înregistrat în jurnalul Camerei sub semnătura lui Gower, a colonelului Moore, a lui Mabane, Beaumont, Seely și Somerville următoarea propunere, reeditare a faimoasei intervenții revizioniste făcute de grupul maghiarofilor în parlamentul englez în anii trecuți:

„Să-și exprime Camera părerea că atât interesul păcii Europei cât și dreptatea față de nația maghiară reclamă o astfel de reexaminare a tratatului de pace dela Trianon, pe baza căreia regatul maghiar își recapătă părțile locuite 'n bună parte de unguri ale ținuturilor sale din trecut, și să urgenteze Camera ca guvernul să prezinte această chestie la prima ocazie ce i se ivește Ligii Națiunilor".

Alți șase deputați, Mander, Keeling, Griffith, Evans, H. Jones și Acland, dimpreună cu mai sus pomenitul Seely, au înregistrat o a doua propunere, ca modificare a propunerii lui Gower:

„Interesele națiunii maghiare le servește mai bine ca orice loiala colaborare cu Liga Națiunilor, și de aceea Camera să-și exprime părerea de rău că guvernul maghiar n'a fost până azi în stare a se uni cu ceilalți membri ai Ligii Națiunilor cari au aplicat sancțiuni în contra Italiei în baza statutelor, și Camera speră că în scurtă vreme vor aduce o hotărîre în sensul acesta".

Deși s'ar părea că această a doua propunere vrea să fie, cu ocoluri, o scuzare a votării ungurești în contra sancțiunilor, în realitate se vede că este o dojană la adresa ungurilor, de vreme ce numitul Gower s'a simțit îndatorat să dea prin „Pesti Hirlap" din 14 Dec. explicația că propunerea lui Mander și-a celorlalți șase „nu e de fapt o modificare a propunerii sale, cu care nu are comun nimica, și nu atinge prin nimic chestiunea reexaminării tratatului de pace dela Trianon". „Se lămurește importanța modificării prin faptul — a adăugat Gower — că cei cari au semnat-o sunt din partidul așa-zis liberal independent, care n'are 'n Camera comunelor decât 18 deputați".

„Prietenii englezi ai Ungariei"

In aceeași zi în care a publicat telegrama despre propunerea din parlament a lui Gower, „Pesti Hirlap" a 'nchinat grupului maghiarofililor din parlamentul englezesc un articol întitulat „Prietenii englezi ai Ungariei", pe care l-a tălmăcit și 'n englezește și l-a trimis la Londra cu avionul.

Tema articolului e aceasta:

Ungaria a fost criticată în Anglia pentrucă a votat contra sancțiunilor, dar e fericită și recunoscătoare că vede, că prietenii ei englezi n'au părăsit-o, fiindcă înțeleg că gestul ei a fost un tragic gest cavaleresc, impus de caracterul maghiar care n'a admis niciodată în o mie de ani să-și trădeze prietenii.

Istoria a făcut din unguri o nație militară, cavalerească, dârză, asemenea englezilor ce s'au mutat în America, fiindcă sunt străini în mijlocul Europei și trebue să se apere în fiece moment și să fie credincioși celor ce le sunt prieteni.

Loviți de tragedia Trianonului, ungurii trăesc sub hipnoza acestei tragedii, sporită de faptul că vecinii dușmani, înarmați până 'n dinți, îi țin desarmați și-i amenință în fiece moment să piardă și ce li-a rămas. Și li s'a luat doar mai mult ca ori cărora dintre statele învinse.

Urmează poliloghia cunoscută și exagerată a pierderilor Ungariei.

Apoi se spune ce vreau ungurii:

Intâi, să se redea Ungariei fără discuție ungurii ce trăiesc „în masse compacte" (sic!) de-alungul graniței.

Al doilea, să se facă în restul teritoriilor ce-au aparținut Ungariei plebiscit.

Toate-acestea nu le voesc — firește, mieluseii de ei! — decât pe cale pașnică, prin Liga Națiunilor.

Și-acum urmează tragicul. „Un tragic de o formă curată, de valoare estetică, cum rar îl produce vieața. Trebue să ne 'ntoarcem la cei mai mari scriitori, la autorii tragediilor fataliste grecești sau la marele englez, la Shakespeare, ca să avem o realizare de-o atât de strecurată curățenie chimică a tragicului".

Tragicul acesta „chimic" este: că Ungaria s'a văzut pusă să aleagă între credința față de o țară care i-a apreciat revizionismul, față de Italia, și între Liga Națiunilor, în cadrele căreia ea „vrea" să facă revizuirea. „Dacă întoarce spatele Italiei, de care o leagă în afară de sentimentul credinței tratatul ce-l are cu ea, face să se mânie pe veci pe ea prietenul pe care l-a părăsit în ceasul primejdiei. Dacă stă de partea Italiei, trebue să respingă apelul Ligii Națiunilor de a aplica sancțiunile, și prin aceasta dă o lovitură singurei sale speranțe de a realiza pe cale pașnică dreptatea maghiară, ideii Societății Națiunilor."

Ați înțeles:

Tragicul acesta „chimic", vetero-grecesc și șecspirian, este că a fost pusă Ungaria să aleagă între acestea două: între cavalerism și între singura-i speranță de a face revizuirea pe cale pașnică. Și fiindcă e pacifică în toate mădularele ei (articolul lui „Pesti Hirlap" îi asigură mereu-mereu despre asta), a ales cavalerismul. Cu riscul de a nu-și realiza revizuirea decât cu armele. Așa cum de altfel se spune la Budapesta când nu se vorbește străinilor.

Sfârșitul articolului e-un fel de rugăciune pentru pace. Să se coboare cât mai repede pacea pe

(Continuare în pag. V-)

Răvașe

In „Magyarság" din 30 Nov. c. t. s'a publicat un reportaj polițienesc intitulat astfel: „Zilnic dispar la Budapesta 25—30 de oameni".

Chestia asta nu e nouă. Agenția de presă dela Praga a destăinuit la începutul toamnei acesteia că se fin lanț în Ungaria dispariziile, tot așa de misterioase ca acelea depe vremea începutului hortismului, când Dunărea nu mai pridideа să înghită pe cei azvârliți în ea din beciurile hotelurilor transformate în cazărmi teroriste. Știrea agenției dela Praga a fost declarată de unele ziare maghiare născocire răutăcioasă. Și iat-o acum confirmată de-o gazetă budapestană dintre cele mai serioase.

Parchetul din Seghedin a început instrucția cazului Pallavicini. Se știe despre ce caz e vorba. Paratinul Pallavicini a fost dat în judecată pentrucă a spus la o 'ntrunire electorală că s'a introdus în Ungaria ceka: spionarea tuturor manifestărilor celor cari nu-s cu guvernul.

Un ziarist Somody, precum aflăm din „Magyarság" dela 29 Nov., a ținut la Budapesta o conferință în care a făcut comparație între tratamentul minorităților din Ungaria, „cari au totală egalitate de drepturi", și între tratamentul minoritarilor maghiari din statele succesoare, „prigoniți, scoși din școlile maghiare pe baza analizei numelui", etc.

E totuși ne mai pomenită nerușinarea acestor oameni!

Domnul care a făcut această comparație și a 'ndrăznit să vorbească de analiza numelor din Ardeal, e același Somody István care conduce secția de propagandă a oficiului de maghiarizare forțată a numelor dela ministerul unguresc de interne.

După fraudele dela primăria Budapestei, a Dobriținului, a [illegible] Székesfehérvárului, etc., sunt acum la ordinea zilei în Ungaria fraudele dela Solnoc. S'au descoperit nereguli uriașe. Primarul Toma Tóth a fost arestat, dimpreună cu un mare număr de funcționari, iar doi consilieri s'au sinucis.

Aţâţări clujene 'ntr'o gazetă din Elveţia

Semioficiosul guvernului maghiar „Budapesti Hirlap" publică în numărul dela 15 Dec. crt. o lungă telegramă din Zürich, datată din 14 Dec., în care se arată că a apărut în gazeta „Die Front", a „Frontului naţional german" din Elveţia, o corespondenţă clujeană în contra prigoanei ce s'ar deslănţui în România împotriva minorităţilor.

Se spune în această corespondenţă că tratatul de pace a pus ***şase milioane*** (sic!) de minoritari culţi, sub stăpânirea unui popor incult care trăieşte o vieaţă liberă abia de-o jumătate de veac, apoi că examenele de limba română sunt numai pretext ca să se dea minoritarii afară din slujbă, că direcţia generală a poştelor a pus în vedere funcţionarilor că-i concediază dacă înlesnesc slujbaşilor minoritari învăţarea limbii române (sic!), că s'au confiscat averile instituţiilor culturale nemţeşti şi ungureşti, că se constrâng ungurii să treacă la legea ortodoxă, că copiii maghiari şi germani sunt trimişi cu de-a sila la şcoală românească, că „limba maghiară e interzisă pe toată linia". ş. a. m. d.

După aceste minciuni de cari îţi stă mintea 'n loc, vine o polemică cu discursul dela 10 Dec. din parlament al d-lui ministru Titulescu (într'o corespondenţă clujeană apărută într'un ziar elveţian din 13 Dec. — sic!), pentruca „corespondenţa" să se încheie cu o apostrofă ***(pe care am întâlnit-o la 'nceputul lui Decemvrie într'o corespondenţă din „Magyarság" a clujeanului Nic. Krenner)*** la adresa Ligii Naţiunilor, că mobilizează lumea 'ntreagă 'n interesul unui popor de sălbatici din Africa, în schimb nici că-i pasă că o ţară europeană care-i membră a Ligii Naţiunilor calcă în picioare drepturile a şase milioane de minoritari.

Corespondenţa aceasta clujeană deosebit de suspectă, care de bună seama a fost trimisă oficinei dela Geneva a expulzatului Gustav Kövér înainte de discursul din parlament al d-lui Titulescu şi i s'au făcut acolo adăugiri de circumstanţă pentru a o actualiza, a apărut într'o gazetă nemţească, dar nu e nemţească de loc, fiindcă tot mereu se fac menţiuni speciale despre unguri, iar minoritarii germani sunt pomeniţi numai ca să se pregătească corespondenţei accesul în coloanel gazetei germane.

Faptul că au apărut aceste aţâţări într'o gazetă naţional-germană, dupăce deunăzi a apărut la Berlin o carte revizionistă în folosul Ungariei, „Volk im Ketten", despre care presa budapestană spune că a rupt ghiaţa nepăsării ce era la germani faţă de acţiunea revizionistă ungurească, dovedeşte că legăturile pecetluite astă toamnă între Gömbös şi Hitler încep să aibă urmări, şi 'n primul rând în sensul că Germania îşi pune organele de propagandă la dispoziţia iredentei ungureşti.

E un fapt ce nu trebue să scape atenţiei nimănui.

In Ungaria şi la noi

Faimosul canibal Urmánczy Nándor, cel care a ars de vii pe Moţii dela Beliş iar astăzi sileşte pe românii din Ungaria să facă demonstraţii revizioniste, se ocupă mereu de-o vreme încoace în „Pesti Hirlap" de expulzările de unguri din Ungaria, făcute sub motivul că respectivii nu au cetăţenia.

In numărul dela 7 Dec. crt. al numitei gazete canibalul destăinuie că se aruncă peste graniţă până şi unii cari s'au născut la Budapesta acum 22 de ani, şi au trăit mereu până acuma 'n capitala maghiară. Tânărul cu pricina, fiindcă mamă-sa, moartă când el era abia copilaş, n'a avut cetăţenia în regulă, a fost dat în vara aceasta în două rânduri peste graniţă 'n Austria, şi a fost tot deatâtea ori trimis de austrieci 'napoi. A ajuns deci, de frică ca să nu fie expulzat din nou, să trăiască ascuns, şi să-i trimită din ascunzătoare un apel desperat lui Urmánczy, ca să umble să-i facă dreptate, fiindcă deşi n'are acte, dânsul e ungur, e născut în Budapesta, a trăit mereu în Budapesta, şi nu ştie decât ungureşte.

Nu e interesant?

In Ungarea se procedează aşa cu inşi născuţi acolo, cari se declară la fel ca Gömbös de unguri, iar la noi nu mai răsbaţi de străini, şi dacă te atingi de ei, îţi vâjie urechile de ţipetele presei minoritare şi de plângerile dela Geneva şi de aiurea ale oficinelor iredentiste.

Ungaria a fost pusă la punct pe chestia maghiarizărilor de nume

Gazeta budapestană „Magyarság" — aceeaşi care ţipa acum câteva săptămâni ca din gură de şarpe împotriva iniţiativei ce se luase în părţile Sătmarului ca să se reromânizeze numele cari au fost maghiarizate cu de-a sila sub stăpânirea ungurească — publică în n-rul din 15 Dec. crt. o corespondenţă din Dobriţin, în care arată că deputatul guvernamental Iuliu Maday a cerut la adunarea consiliului judeţean al Dobriţinului să se intensifice acţiunea maghiarizărilor de nume, şi că a cerut-o în numele faptului că acţiunea aceasta a pornit din judeţul Dobriţinului, unde „a avut ca prim rezultat maghiarizarea a 100 de mii de nume".

„Din arătările statisticii — a spus deputatul Maday — se poate constata că mai au încă în Ungaria nume cu înfăţişare străină două milioane două sute de mii de inşi. Cât ne dăunează aceasta, o dovedeşte mai bine ca orice tratatul de pace dela Trianon".

Deputatul guvernamental a spus apoi că ştie că *străinătatea a intervenit ca să lege mâinile guvernului maghiar,* deoarece nu vede cu ochi buni maghiarizările de nume, şi că încetineala ce se vede în acţiunea acestor maghiarizări se datoreşte intervenţiei străinătăţii. Maday a cerut „deci" (sic!) să se intensifice măcar maghiarizarea onomasticii acelora cari sunt sufleteşte unguri. Ceea ce se ştie ce înseamnă într'o ţară unde domnia penei de cocoş nu cunoaşte margini.

Gazeta budapestană îşi încheie relatarea spunând că destăinuirea lui Maday cu privire la intervenţia străinătăţii a pricinuit mare uimire, şi cere — fiindcă-i vorba de o afirmaţie a unui deputat guvernamental de frunte care nu poate vorbi neinformat — să se dele precizări.

Reamintim, acelora cari nu cunosc amănuntele ce le-am dat în numărul al doilea din anul trecut al „Gazetei Antirevizioniste", că de trei ani încoace maghiarizările de nume se fac în Ungaria prin poruncă ministerială categorică şi anume pe cale oficială. Slujbaşilor, soldaţilor şi tuturor celor cari depind de oficialitate, li s'a dat anul trecut termen scurt ca să-şi maghiarizeze numele, ameninţându-i cu concedierea din slujbă. Tot astfel sunt constrânşi pe cale oficială să-şi maghiarizeze numele părinţii cari au copii la şcolile secundare. La sate apoi maghiarizările se fac pe cereri colective, fabricate de notarii comunelor.

In asemenea împrejurări numai o gazetă şovinistă ungurească poate mira că străinătatea a putut „îndrăzni" să se amestece în această chestie „internă" a Ungariei.

La ce sunt bune legăturile polono-maghiare

Gazeta budapestană „Magyarság" destăinue în n-rul din 7 Dec. crt. că fostul prim-ministru unguresc Carol Huszár, actualmente membru al Camerei magnaţilor, a tipărit un album despre legăturile maghiaro-polone şi şi-l vinde şcolilor comunale prin primării cu câte 120 de pengő (adecă cu 4180 de lei)! Primăria Budapestei i-a dat în chipul acesta 24 de mii de pengő, ceea ce face 816 mii de lei.

„Magyarság" se 'ntreabă: „Ce-or zice amicii polonezi când vor afla că fostul prim-ministru al Ungariei îşi octroiă aşa de hămesit şi asistenţă oficială simţul de afaceri, în numele amintirilor polono-maghiare?"

Cuprinsul, mijloacele şi scopul revizuirii ungare

VIII. de Alexandru Olteanu

Discursul lui a Gömbös provocat o polemică aprinsă în presa ungară. Contele Bethlen, preşedintele de onoare al Ligii Revizioniste, a desaprobat planul şefului de guvern de a aborda revizuirea concretă în negocierile dunărene. „Nu este permis — scria în „Pesti Napló„ din 2 Februarie 1933 — ca în negocierile proiectate să amestecăm chestiuni revizioniste. Aceasta trebue spusă sincer, pentru ca opinia publică ungară să nu cadă victima unor iluzii". Iar la 9 Martie 1935 a declarat: „Teza revizionistă poate fi atinsă, dar nu este cazul să credem că vom obţine rezultate practice. Eu unul sunt de părere că este mai prudent şi necesar să contribuim la creiarea unei atmosfere mai amicale şi să înlăturăm greutăţile ce ne despart de Mica Inţelegere.."[1])

Contele Bethlen mai doreşte ca Mica Inţelegere să fie pătrunsă de acelaş animus contrahendi şi ca Germania să adere la pactul franco-italian, motivând că fără consimţământul ei problema dunăreană nu se poate soluţiona „definitiv."[2]) Tiberiu Eckhardt, preşedintele micilor agricultori, sfătueşte guvernul să fixeze un program maximal pentru ca să aibă din ce să cedeze dacă i se va cere să „aducă sacrificii" pentru compromisul proiectat.[3])

Probabil că astăzi Ungaria s'ar mulţumi cu un succes şi mai redus, şi anume: dacă Mica Inţelegere nu i-ar pretinde să renunţe formal la „speranţa revizuirii paşnice".

Egalitatea de drept este o lozincă uzată a politicei ungare postbelice. Ungaria ignorează că şi-a redobândit independenţa naţională tocmai în virtutea Tratatului dela Trianon, în contra căruia poartă o campanie exasperată. In această ordine de idei se spune că Tratatul dela Trianon a restituit naţiunei ungare independenţa, pentru care aceasta luptase mai multe secole, dar tot atunci i-ar fi confiscat unele atribute ale suveranităţii naţionale.[1]) La început s'a cerut ridicarea controlului militar şi financiar, iar în ultimul timp libertatea de înarmare[2]) şi de a complecta liber tronul ungar fără a întreba Mica Inţelegere, consultând doar marile puteri.

Reînvierea discuţiei asupra complectării tronului ne surprinde cu atât mai mult, cu cât marile puteri şi Mica Inţelegere şi-au spus de mult cuvântul în această chestiune delicată. Adunarea Naţională ungară a votat legea XLVII din 192[illegible] prin care s'a abrogat Sancţiunea Pragmatică şi legea XII din 1868. Adevărat este că atunci contele Bethlen, ca şef al guvernului ungar, a găsit de bine să spună că legea s'a dat pus sub presiunea Micii Inţelegeri,[3]) dar tot dânsul a recunoscut că ea corespunde întru totul aspiraţiunilor, intereselor şi voinţei naţionale.[4])

---

[1]) Cf. „Corriere della Sera" din 8 Martie 1935.

[2]) „Nu avem interesul să facem o politică antigermană, căci Germania întotdeauna va avea forţa necesară să influenţeze situaţia din Europa centrală şi să nu se creieze situaţii contrarii intereselor ei. Germania este forţa dinamică în Europa centrală care vrea să lichideze nedreptăţile tratatelor de pace. Noi nu putem admite ca pactul franco-italian să ne înregimenteze într'o politică antigermană, deoarece chestiunile dunărene nu se pot lichida definitiv fără aprobarea Germaniei." Cf. discursul contelui Ştefan Bethlen ţinut la Nagykanizsa în 27 Martie 1935.

[3]) „Uj Magyarság" din 6 Februarie 1935.

[1]) Bethlen op. cit. Vol. I. pag. 201

[2]) Primministrul Gömbös a spus: „Cerem egalitate de desarmare sau înarmare după cum va fi cazul. Este o absurditate ca noi să nu dispunem liberi de o parte din suveranitatea noastră naţională. Este imposibil ca Ungaria dezarmată să fie împrejmuită de o armată de 500,000 de soldaţi a Micii Inţelegeri Avem drept la egalitate în ceeace priveşte apărarea noastră, egalitate, fără de care nu putem intra în nici-o combinaţie. „Cf. „Pesti Hirlap" din 25 Ianuarie 1935.

[3]) Bethlen op. cit. Vol. I. pag. 199.

[4]) Idem pp. 195 şi 200.

Se anunță o nouă pâră ungurească la Geneva

S'a găsit în sfârșit un „motiv" de apelare la Liga Națiunilor pe baza art. 19 din Statutul Ligii —

Precum s'a văzut din alte a-tări ale noastre, gazeta ire-entistă „Pesti Hirlap" duce de o vreme încoace o mare ampanie pe chestia șicanelor e se fac în Ungaria ungurilor roveniți prin optare din sta-ele succesoare.

Deși, precum se arată în ar-colul de fond dela 13 Dec. rt. al acestui ziar, tratatul de ace dela Trianon hotărește optarea implică încetățeni-ea, și deși s'au dat în Unga-a slujbe publice optanților epatriați (și anume la vreo 50 e mii), cetățenia ungurească acestor unguri nu numai că u e aranjată nici până astăzi, ar li se fac fel de fel de și-ane, mergându-se până la gonirea lor din țară.

Fiindcă s'au repetat în vre-ea din urmă cazurile de ex-zare de felul acesta, s'au cut prin „Pesti Hirlap" și în rlament interpelări ministru-i de interne, care a răspuns ***nu poate face nimic, de-arece aranjarea chestiei cetățeniei trianonice" se bește de piedeci de drept ternațional.***

„Pesti Hirlap" comentează ceastă declarație în articolul fond pomenit, ca s'ajungă sugestia următoare: ***să se dreseze guvernul maghiar gii Națiunilor pe baza art. al statutelor Ligii, care se feră dupăcum se știe la vizuirea tratatelor inapli-le.***

Sugestia oficiosului revizio-st lămurește pe deplin ceea se urmărește la Budapesta în neaplicarea de pân'aci a licolelor 61—66 din tratatul pace dela Trianon, referi-re la cetățenie, la opțiri și implicita încetățenire a op-ților. Ni-o lămurește pe de-plin, pentrucă-i un obicei la Budapesta să se aducă 'ntotdeauna mai 'nainte la cu-noștința obștească intențiile față de străinătate ale oficialității maghiare, prie sugestii ca aceasta plasate de obicei în „Pesti Hirlap".

E 'nvederat deci că trebue să ne așteptăm la un demers al Ungariei la Liga Națiunilor pe chestia cetățeniei nearanjate, făcut pe baza articolului 19 din statutele Ligii Națiunilor. Și e învederat deasemenea că toată această tergiversare a încetățenirii unor op-tanți cari au de 10—15 ani de zile slujbe publice 'n Un-garia, și toate șicanele și ex-pulzările despre cari m-a vor-bit în vremea din urmă prin „Pesti Hirlap" canibalul Ur-mánczy, au fost puse la cale cu scop, — cu scopul să se arate Ligii Națiunilor că tra-tatul de pace dela Trianon ***nu e încă aplicat și nu se poate aplica.***

De sine înțeles că demersul ce ni se pune în vedere va avea același rezultat ca toate demersurile de până aci ale Ungariei la Liga Națiunilor: fiind vorba de ponosuri făcute pe bază născocită, Ungaria va ieși înfrântă și din aventu-rarea aceasta. Ea o știe bine aceasta, dar ei îi trebue cu orice preț un început de dis-cuție pe baza art 19 al sta-tutului Ligii Națiunilor, știind bine că o va compensa de orice înfrângere propaganda ce și-o va face prin presa străină din slujba sa.

Mișcarea din diplomația maghiară

Am anunțat acum câteva săp-tămâni că se pune la cale o importantă mișcare în diplo-mația ungurească, cu scopul — deoparte — ca să se repare eșecurile suferite de Ungaria în Anglia în vremea din urmă, iar de altă parte să se profite de apropierea ce se 'ncearcă de câtăva vreme între Franța și Germania. A fost vorba de tri-mierea la pensie a ministrului dela Londra Szecheny, de în-locuirea lui cu ministrul Khuen-Hedervary dela Paris, iar a acestuia cu Masirevich dela Berlin, și pe urmă de numirea unui ministru nou la Berlin, în persoana unui general.

Mișcarea aceasta a început să se facă acum săptămâna. Szecheny dela Londra a fost trecut la pensie, iar la Berlin a fost numit generalul cu nume suspect Sztojay Döme (Dimi-trie de Stoia).

Falimentele în Ungaria

„Pesti Hirlap" dela 1 Dec. crt. anunță că în cursul lui No-evrie au fost în Ungaria 5 fali-mente, față de 8 din Oct. crt. și de 4 din Nov. 1934, apoi 60 de concordate forțate, față de 50 din Oct. crt., și 12 concordate prin învoială particulară, față de 8 din Oct. crt. și de 3 din Nov. 1934.

DICTATORII UNGARIEI

Șperțurile, falimentele jranduloase și celelalte excrocherii ale președintelui activ al Ligii „TESz" —

La 14 Nov. a tr. a spart la Budapesta o bubă urîtă: S'au adus în discuția parlamentu-lui potlogăriile dela ***„TESz"***, dela faimoasa centrală acelor peste 10 mii de societăți ire-dentiste din Ungaria, vestită pentrucă jăcmănește primăriile ca 'n codru, apoi pentrucă-i amestecată până 'n gât în afa-cerea falsificărilor de franci francezi (prin copreședintele ei de onoare Eckhardt, prin președintele ei executiv Szört-sey și prin președintele Ba-ross), și pentrucă s'a dovedit complice (a fost numită mereu așa în nota Iugoslaviei către Liga Națiunilor) cu teroriștii dela Jankapuszta.

Buba a spart în legătură cu modul cum au compromis cei dela „TESz" pe regentul Hor-thy, punându-l astă toamnă a fost anul să le patroneze o mascaradă botezată „săptă-mâna națională a muncii", care s'a dovedit apoi o uriașă potlogărie în dauna căilor fe-rate.

A spart-o contele Somssich, arătând într'o curajoasă inter-pelare ce a rostit-o la 14 Nov. în parlament următoarele:

Că a informat încă dela sfâr-șitul primăverii pe prim-mi-nistrul și președintele de o-noare al Ligii „TESz" despre potlogăriile ce se petrec la Ligă;

Că Gömbös a promis o an-chetă, dar în loc să se țină de cuvânt, a dat denunțul său regentului și apoi n'a mai an-chetat nimic;

Că regentul știa deci ce se petrece la „TESz", și c'a fost deci o necuviință să fie adus în chip de solidarizare să pa-troneze exibițiile dela săptă-mâna muncii naționale orga-nizată de „TESz";

Că însăși această săptămână zisă a muncii naționale a fost o potlogărie, și anume: **căile ferate au fost puse să dea lui „TESz" un pengő și 60 de filleri (48 de lei) de fie-care călător venit cu redu-cere de tren la „săptămâna lui „TESz", și că șperțul a-cesta a intrat în buzunarele nesătule ale președintelui ac-tiv al lui „TESz" Iosif Szört-sey** (cel amestecat în falși-fi-cările de franci francezi) care a venit în Ungaria cu desagii în spate iar azi are apartă-ment de 15 camere și auto-mobil la scară, și se visează dictator al Ungariei, împărțind decorații ale unui ordin al „onoarei maghiare" ce l-a in-stituit în numele lui „TESz".

Cine e dictatorul Szörtsey

Interpelarea contelui Somssich a avut ca urmare o anchetă făcută de primarul general al capitalei, care a dus la constatarea ce era de așteptat: că a găsit la „TESz" toate în ordine.

Dupăce Szörtsey a fost astfel spălat basma curată, l-a dat pe contele Somssich în judecată. Nu însă pentru cele ce-a spus în în parlament, ci pentrucă l-a „calomniat" în fața lui Gömbös.

Odată cu Somssich a mai fost dat în judecată un anume Kovács Bela, pentrucă l-a „calomniat" pe Szörtsey printr'o scrisoare a-dresată contelui Somssich, arătată de contele lui Gömbös.

Procesul s'a început la 19 Iunie crt. cu cetirea scrisorii împrici-nate a numitului Kovács Bela, în care i se spun contelui Somssich următoarele:

„Vă informez cu privire la șef-consilierul ministerial Iosif Szört-sey, președintele activ al lui „TESz", că parchetul din Târgu-

(Continuare în pag. IV-a)

---

se știe eă o parte din opi-publică ungară, în primii de pace, a preconizat res-rarea Habsburgilor pe tro-ungar ca o forță atractivă tru populația teritoriilor date.[3]) Însăși națiunea un-

) Contele Iuliu Andrássy a is: „Eu niciodată nu voi re-ța la speranța că Ungaria capabilă de o viață de stat a va renaște. Fiecare stat dreptul ba chiar și datoria nuncească pentru existența Trebue să se știe că Europa rală nu se va putea des-a pașnic dacă statul ungar va fi viabil. Imi dau seama reunirea tuturor ungarilor nu a face ușor. Nu putem opta ru lozinca: total sau nimic! a cei cari cred că reunirea or ungarilor se va realiza urând, ne vor face o pro-ere concretă, noi, cari stăm aza restaurării, deci dorim mult, vom renunța la dole-le noastre. Trebue însa să năm dacă străinătatea ne sau nu oferi condițiunile re ar fi să renunțăm. Dacă tatul va fi favorabil, să re-gară a cerut Societății Națiuni-lor să constitue o comisiune permanentă care să studieze plângerile minorităților la fața locului, ca ele să fie judecate în contradictoriu și cu respec-tarea publicității.[1]) Mai târziu când Societatea Națiunilor a ordonat într'o cauză ca întâm-pinarea guvernului român să se comunice petiționarilor săcui consacrând principiul desbate-rei în contradictoriu,[2]) contele Bethlen a descoperit subit că numai modificarea frontierelor ar constitui suficientă garanție că drepturile populației un-gare vor fi respectate. Alți a-utori se gândesc la „o asigu-rare și mai eficace a păcii du-nărene" și propun ca locuitorii de naționalitate străină cari a fi realipiți Ungariei cu te-ritoriile revendicate, pur și sim-plu să fie dați peste granițele noi, conform obiceiului tur-cesc.[4])

In sfârșit, prim ministrul Göm-bös a tălmăcit astfel păre-rea guvernului actual: „Cerem ca România, Jugoslavia și Ce-hoslovacia să recunoască mi-norităților ungare ca părți egale, din punct de vedere cultural, economic și politic, acordându-le posibilitatea de a-și păstra cul-tura străbună spre binele ome-nirii".

Ce o fi înțelegând prim-minis-trul ungar prin „părți egale?" Ceeace a înțeles partidul ma-ghiar din România în 1922, ce-rându-ne: 1) Recunoașterea mi-norității ungare ca subiect de drept public 2) Acordarea au-tonomiei naționale. 3) Organi-zarea serviciului militar pe baza sistemului de miliție, cu un sta-giu activ de maximum trei luni, cu îndeplinirea limbii materne, ca limbă de instrucție.[1])

Aceste manevre au demascat tactica ungară. S'a evidențiat odată în plus că Ungaria nu urmărește sincer pacea și găsi-rea unei platforme de colabo-rare între popoarele dunărene, ci demoralizarea lor și sugera-rea ideii că pacea, de fapt, nu s'ar putea menține în Europa centrală și orientală în baza ac-tualului statut teritorial.

---

[3]) Contele Bethlen a spus la Londra: „Numai revizuirea ne poate oferi o garanție reală, căci dacă prin noua repartizare a teritoriilor vor ajunge sub stăpânire ungară tot atâția ro-mâni, sârbi, sau cehi, câți un-guri se vor găsi sub stăpânire română, jugoslavă și cehoslo-vace, Ungaria tot nu va consi-dera aceste minorități ca o-biect de retorsiune". Cf. „Pesti Hilap" din 1 Decemvrie 1933 Apoi: „Dilema din Europa cen-trală nu se poate soluționa de-cât în teorie. Astfel s'ar putea înlătura granițele prin garanții suficiente în chestiunea mi-noritară după ce popoarelor li-ar fi perfect egal cărui stat apar-ține. Regretabil, noi ne-am con-vins că apărarea minorităților nu are nici-o sancțiune, căci garanția Societății Națiuni-lor nu valorează nimic. Numai atunci s'ar putea vorbi de sanc-țiunea cuvenită, dacă ar ajunge sub dominațiunea ungară tot atâția români, câți unguri se află sub dominațiunea română".

[4]) Baronul Szilassy: Procesul Ungariei. Cf. „Pesti Hirlap" din 7 August 1932 care respinge această „doctrină" pentrucă, până la revizuirea tratatelor sta-tele succesorale au timp să o aplice față de minoritățile un-gare.

[1]) Bethlen op. cit. Vol. II. pp. 238-40)

[2]) Contele Adalbert Apponyi: Népszövetség és a kisebbségek (Societatea Națiunilor și mino-ritățile). „Brassoi Lapok" din 25 Decemvrie 1930.

[1]) Cf. Prof. Dr. I. Matei: Doc-trina de stat a problemei mi-noritare. București 1929 pp. 5 - 6.

Dictatorii Ungariei

(Continuare din pag. III)

Mureș a pus în curs în contra lui **o acțiune penală pentru înșelăciune și delapidare**, sub no. 2034/1919. Tribunalul din Târgu-Mureș a dat un ordin de cercetare, iar la 15 Iunie 1920 a dat în contra lui **un ordin circular de arestare, publicându-i semnalmentele**. Vă mai informez că Szörtsey n'are niciun fel de pregătire școlară, și că deși a fost subofițer sanitar la Cluj, s'a prezintat la Budapesta în public și 'n societate în mai multe rânduri în uniformă de locotenent de artilerie, cu decorații, iar arestații din cazarma Engels ai contrarevoluției l-au cunoscut ca locotenent, și dânsul tolera să i se dea titlul acesta."

Patru „sau" cinci clase...

Dupice s'a cetit scrisoarea incriminată, reprezentantul dictatorului dela „TESz" a spus că clientul său nu-și extinde acțiunea de dare 'n judecată și la partea din scrisoare unde-i vorba de pregătirea școlară a dictatorului iredentist, deoarece partea aceasta a scrisorii nu e defăimătoare, și deoarece-i adevărat că Szörtsey n'are decât patru „sau" cinci clase secundare, dar e tot atât de cult ca mulți alții cu diplomă, după cum se vede din articolele sale și din cultura sa.

Despre cazierul dela Târgu-Mureș a spus că-i adevărat că s'a pornit în contra lui Szörtsey o urmărire, în urma unei „calomnii" a unei rude apropiate, dar a fost stinsă „încă" la 1923

A urmat apoi audierea lui Kovács Béla.

Acuzatul a arătat că are cu Szörtsey un diferend mai vechi; finanțase o afacere cu insignii iredentiste a lui „TESz", și fiindcă i s'a tras chiulul, au ajuns la judecată, dar a pierdut procesul.

A spus apoi că menține tot ce-a afirmat prin scrisoarea trimisă contelui Somssich, și a cerut să i se admită să facă dovada. A pus pe masa judecătoriei un certificat dela parchetul din Târgu-Mureș, doveditor că acțiunea penală despre care avocatul lui Szörtsey spunea că s'a stins la 192[illegible], nu era stinsă nici la 1930. Szörtsey e urmărit de-acest parchet pentru **înșelăciune și delapidare.** Fostul prim-procuror unguresc Bodó i-a mai dat lui Kovács informația că Szörtsey a avut la Târgu-Mureș **o bancă, care a dat faliment în chip fraudulos.**

Acuzatul Kovács și-a menținut apoi și acuzația că Szörtsey se da drept locotenent fără să fi fost decât câteva luni sanitar la Cluj, și a spus că excrocheria aceasta e discutată pretutindeni la Budapesta, deoarece tocmai Szörtsey e acela care împarte decorații ale ordinului „onoarei maghiare".

Generalul Gömbös despre justiția românească

Acuzatul celalalt, contele Somssich, a spus că recunoaște c'a scris lui Gömbös o scrisoare privitoare al Szörtsey, anexându-i scrisoarea compromițătoare a lui Kovács. A făcut demersul pentrucă l-a socotit necesar în interesul țării. I-a arătat lui Gömbös certificatele doveditoare că Szörsey e pus sub urmărire penalăt și Gömbös i-a răspuns:

— Ei, rogu-te, astea-s lucruri românești, pot să fie și să nu fie adevărate".

— La aceasta — a spus apoi Somssich justiției — eu am răspuns: **dar rogu-te, astea-s peceți oficiale**. La ceea ce Gömbös și-a deschis dulapul blindat, a scos de-acolo niște acte și mi-a dat două, spunându-mi că aici sunt rezultatele cercetării dela „TESz", să le văd și apoi mă voi liniști."

Somssich a arătat că „ancheta" despre care vorbea Gömbös nu s'a referit la chestiile penale dela Târgu-Mureș ci la lucruri dela Budapesta, apoi a prezentat justiției dovezi: că tribunaiul din Târgu-Mureș l-a pus pe Szörtsey sub urmărire pentru înșelăciune pe baza dosarului no. 2034/1919 și că s'a dat în contra lui ordin de arestare — nerevocat până astăzi — sub no, 1680/1919 A cerut apoi să fie chemat ca martor paznicul sfintei coroane Sigismund Perényi (al doilea demnitar după Horthy), ca să dovedească că Szörtsey se dă drept locotenent fără să fie.

Avocatul lui Szörtsey, Ludovic Zimmermann, a tăgăduit că clientul său s'ar fi dat drept locotenent, și a mărturisit că n'a fost decât câteva luni sanitar la Cluj, în timpul războiului. A spus apoi că Szörtsey a înființat în anii 1910—1912 o bancă la Târgu-Mureș, care a falimentat, și apoi că a înființat la 1915 la Cluj „o întreprindere de război" cu care a făcut afaceri mari, încât la 1919 când a venit la Budapesta era om bogat. (Contele Somssich a spus în parlament că a venit la Budapesta cu desagii în spate, ca apoi să ajungă să aibă apartament de 15 camere și automobil). A desmințit apoi ancheta de care i-a vorbit lui Somssich primul ministru, spunând că Szörtsey n'are la Budapesta o asemenea chestie penală. La sfârșit a cerut să nu fie ascultat sub jurământ fratele lui Szörtsey, deoarece e arestat în fiecare săptămână.

Justiția a dat la sfârșit următoarea hotărîre:

Admite dovedirea oferită de acuzați. Renunță la audierea lui Gömbös, iar în privința audierii martorilor din străinătate va hotărî mai târziu. (Cf. „Magyarság" din 20 Iunie crt.)

O nouă afacere în dauna căilor ferate

Procesul intentat de Szörtsey lui Kovács Béla și contelui Somssich s'a reluat la 27 Nov. crt., ca să se amâne din nou până ce va veni răspunsul primului ministru cu privire la scrisorile ce i le-a arătat în chestia lui Szörtsey contelui Somsich.

In una dintre aceste scrisori, a arătat la desbaterile dela 27 Nov. contele Somsich, e vorba de o anchetă ce s'a făcut în contra lui Szörtsey din cauză că a păgubit căile ferate maghiare prin niște construcții de linii. Afacerea s'a stins fiindcă Szörtsey ar fi achitat dauna.

La această desbatere avocatul lui Szörtsey a încercat să susțină că ordinul de arestare dela Târgu-Mureș a fost clasat în anul 1923. Când avocații lui Somssich și Kovács i-au pus în față o fotocopie a unui act din 1930, doveditor că nici la această dată tribunalul din Târgu-Mureș nu clasase încă afacerea fraudelor lui Szörtsey, avocatul acestuia s'a văzut nevoit să spună că „nu știe deocamdată ce să răspundă". (Cf. „Magyarság" din 28 XI. crt).

„Intâi revizuirea internă"

— Eșecurile campaniei revizioniste a ungurilor în America —

Iredenta ungurească s'a apucat să facă 'n primăvara anului acestuia o agitație cumplită 'n Statele Unite-ale Americii, de-o parte ca să-și contrabalanseze eșecurile ce le suferea de-o vreme 'ncoace 'n Anglia, iar de altă parte ca să-și spele rușinea ce i-a adus-o pe cap în fața americanilor baborniță revizionistă Fedák Sári, prezidenta partidului lui Gömbös dintr'un cartier din Budapesta, ajunsă 'n închisoare pentrucă a frustrat fiscul american cu filmul său revizionist „Iza néni".

Noua campanie americană a revizioniștilor dela Budapesta fusese pusă pe roate într'un chip cu-adevărat fantastic. Se lăudau că vor aduna nu mai puține de un milion de semnături pe un protest în contra tratatului de pace dela Trianon, și găsiseră și-o damă curajoasă nevoie mare, o fostă dăscăliță cu nume nemaghiar din Slovacia, care să se ofere să ducă milionul de semnături cu avionul la Liga Națiunilor, dacă, bine înțeles, i se dă un aviator cu care să n'aibă emoții.

Se vedea bine treaba că e în dosul acestei afaceri sau un montator cu imaginație drăcească, sau un excroc în lege. Dedesubturile au ieșit la iveală repede. S'a aflat că organizatorul campaniei, noul director al gazetei maghiare „Szabadság" din Cleveland, Alexandru Petheő, era fugit din Ungaria 'n America din cauza unor conflicte cu codul penal, și a găsit prilejul să-și refacă cu campania aceasta cinstea în fața hortiștilor. S'a mai aflat apoi, precum am arătat acum câtăva vreme, că o mare parte dintre semnăturile cu cari se lăudau că le-au obținut pe protestul antitrianonic dela mărețiile americane, sunt pur și simplu false. Și-apoi s'a aflat că departe de-a fi sprijiniți în acțiunea aceasta de ungurii americani — precum se lăudau, — ungurii din Satele-Unite li se opun revizioniștilor din răsputeri, cerând să se facă întâi, tocmai în interesul revizionismului, o revizuire politică internă, o despăduchiere a Ungariei de paraziții politici și latifundiari din pricina cărora au trebuit să ia bățul pribegiei și să-și caute o patrie nouă.

Campania lui Petheő merge deci din eșec în eșec. Vom da mai la vale o dovadă strălucită a acestei nereușite, din care se vede că după trei sferturi de an de când se tot zbat să cucerească America, agenții iredentei au ajuns iarăși acolo de unde au pornit: la rușinea de astă iarnă, când adunarea ungurească convocată la Cleveland ca să protesteze în contra tratatului de pace dela Trianon, s'a terminat cu izgonirea pe ferestre a revizioniștilor, alungați de ungurii de stânga cu scaunele și cu ciomegele.

Cea ce s'a întâmplat atunci la Cleveland, s'a repetat sub altă formă la adunarea revizionistă convocată de oamenii lui Petheő în Octomvrie crt. la Philadelphia.

Expatriatul politic dela New-York Göndör Ferenc ne arată în numărul dela 19 Oct. al gazetei sale „Az ember", că de teama unei contrademonstrații, ungurii de stânga n'au fost admiși la adunare, și cu toate acestea s'a'ntâmplat tocmai contrarul celor dorite de organizatorii manifestației revizioniste. „S'a întâmplat dimpotrivă — spune Göndör Ferenc — că s'a manifestat încă la 'ntrunirea preliminară dorința delegaților de a trimite vorbă guvernului maghiar ca să facă capabilă de revizuire sărmana noastră patrie printr'o transformare democratică a Ungariei. Așa de puternic s'a manifestat această tendință, încât de geaba au făcut încercări desperate anumiți gazetari reacționari în adunarea preliminară ca să înăbușe adevărata opinie a maghiarimii americane, căci delegații li s'au împotrivit în chip unitar, au măturat pur și simplut din cale pe sluguțele acestea ale guvernului, și adunarea națională și-a adus cu deplină unanimitate hotărîrile, al căror leit-motiv a fost:

„Intâi cea internă".

„Adecă: pentruca să putem porni la luptă cu o oarecare speranță către revizuirea externă, trebue întâi revizuirea internă. Ungurimea curată, ba chiar puternic patriotică din Philadelphia, a hotărît cu unanimă însuflețire să invite guvernul Ungariei să democratizeze țara, să legifereze votul secret și universal, să facă o reformă agrară cinstită și să extindă libertățile publice."

Moțiunea adusă în sensul acesta a fost precedată de discursuri ale preotului Iuliu Zákány din Lakawana, ale profesorului universitar dr. Alex Tóth din Lancaster și ale altora prin cari s'a arătat că de geaba orice sforțare revizionistă până nu se face revizuirea internă și până când Gömbös nu-și împlinește promisiunea ce a făcut-o solemn, de a aduce reforma electorală.

„Cu atâta putere elementară s'a manifestat strigătul adunării naționale dela Philadelphia de pă o revizuire internă, după transformare democratică a Ungariei, după drept de vot, după extinderea libertăților publice și după reformă agrară — spune directorul gazetei ungurești din New-York — încât scribii maghiari și ceilalți agenți ai acțiunii s'au pitulat amuțiți și au fost nevoiți să voteze și dimpreună cu ceilalți, cari au pretins pe seama subjugaților din Ungaria ciuntită libertate, drepturi, pâine și pământ."

Göndör Ferenc își încheie arătările despre adunarea „revizionistă" dela Philadelphia cu comentarul: că în urma atitudinei luate de Ungaria la Geneva în chestia sancțiunilor, adunarea dela Philadelphia a trebuit să constate că în actuala situație este pur și simplu o imposibilitate să continui mișcare revizionistă activă."

† Prof. TEODOR MARIȘ

Școala românească a suferit azi săptămâna o mare pierdere, prin încetarea din viață a distinsului profesor dela școala normală din Arad și autor de cărți pedagogice Teodor Mariș.

Răposatul a fost unul dintre cei mai harnici membri ai corpului didactic. A condus revista învățătorească „Școala Vremii", a scris cărți de pedagogie, a făcut experiențe pentru măsurarea inteligenței copiilor din orașul Arad, a condus cu un zel incomparabil școala de aplicație și și-a găsit totdeauna destul răgaz ca să se dedice și preocupărilor profesionale și culturale ale învățătorimii depe-această graniță, păstrând întotdeauna o strânsă legătură cu dăscălimea.

A murit în vârstă de 51 de ani, când era mai sorbit de munca grea căreia i se dedicase.

Dumnezeu să-l odihnească în pace.

L-a „calomniat" pe Gömbös

„Uj Magyarság din 16 Nov. crt. destăinue (singurul dintre toate ziarele budapestane) că tribunalul din Budapesta a judecat în ședință secretă pe funcționarul particular Andrei Zeitler și l-a condamnat la 6 luni închisoare pentrucă a calomniat în două rânduri pe prim-ministrul Iuliu Gömbös și pe secretarul general dela industrie Petnehazy. Se vede că nu i s'a admis acuzatului să facă nicio dovadă, de vreme ce odată cu apelul în contra sentinței, avocatul condamnatului a apelat pentruca să i să admită dovedirea

Expoziția antirevizionistă

Expoziția documentară a Ligii antirevizioniste și-a terminat azi săptămâna stagiul la Arad, înscriind cu popasul de aici una dintre cele mai frumoase pagini în istoricul turneelor sale prin orașele țării.

Așa dupăcum era de așteptat din partea unui oraș de lupte românești ca Aradul, primirea făcută expoziției naționale a Ligii Antirevizioniste aici a fost cât se poate de măreață, iar vizitele la expoziție s'au ținut lanț în toate zilele de amiezile și după amiezile celor 20 de zile cât a stat expoziția la Arad. Dupăce o săptămână întreagă s'au perindat prin fața documentelor expoziției școlile, ofițerii, reangajații, au urmat vizitele primarilor și notarilor din județul întreg, conduși personal în grupuri de d. prefect dr. Ioan Groza, vizitele funcționarilor județeni, vizitele funcționarilor municipali conduși de d. președinte al comisiei interimare dr. R. Coțioiu, vizitele slujbașilor dela celelalte instituții, vizitele în corpore ale diferitelor societăți românești, și separat, în fiecare zi, vizitele sutelor de oaspeți din marele public din oraș și județ. Fiecare care a văzut odată expoziția, a ținut s'o mai vadă cel puțin odată, fiindcă atâta material interesant n'a mai fost niciodată văzut la o expoziție, și aprofundarea lui nu se poate face în oricâte ceasuri la o singură vizită.

S'a ridicat astfel numărul vizitatorilor la câteva zeci de mii, între cari nu puțini au fost minoritarii, în special șvabi, sârbi și slovaci. N'au lipsit nici vizitele ungurești, în ciuda boicotului presei maghiare care a crezut că poate să saboteze expoziția dacă nu scrie nimic despre ea, sau dacă-i rupe afișele, precum s'a întâmplat cu afișul pus de nu se știe care dintre minoritari la clubul zis al ziariștilor.

Fără îndoială ziua cea mai interesantă din cronica popasului la Arad al expoziției antirevizioniste a fost ziua de 15 Dec., a congresului organizației județene liberale. Cei aproape zece mii de țărani cari au participat la congres, s'au perindat cât a fost ziua de mare prin fața documentelor expoziției, ascultând de parcă le sorbeau lămuririle ce li s'au dat.

In ajun de a pleca expoziția în altă parte, foștii voluntari din Arad au dat din inițiativa d-lui ing. Streza o masă la restaurantul din gară în cinstea d-lui prof. Emanoil Simtion, delegatul comitetului central al Ligii, exprimând și cu-acest prilej marea recunoștință a Aradului față de d. președinte al Ligii Antirevizioniste Stelian Popescu, pentru cinstea ce i-a făcut-o acestui oraș de graniță trimițând expozitia aici înainte de-a o îndruma spre alte orașe ce-o solicitaseră.

Popasul viitor al expoziției, după informațiile ce avem, va fi la Timișoara-

Maghiarofilii din noul parlament englezesc

(Continuare din pag. I-a)

pământ, căci focul din Africa se poate întinde și 'n Europa, și se accentuează din ce în ce deosebirile de vederi dintre prietenii Ungariei (dintre italieni și engleji), devenind tot mai primejdioasă criza în care e Societatea Națiunilor, Meca nădejdilor maghiare". Ungaria va fi cea mai fericită țară pe glob dacă se pune pace în Africa, ca să nu mai trebuească să ajungă în alternative amare, „de-a alege între datorie și datorie, între prietenie și prietenie, între sentiment de credință și sentiment de credință", cu alte cuvinte: să nu trebuiască să răsplătească maghiarofilia lui Gower et comp. cu o nouă alegere între cavalerism și între recunoștința față de englejii maghiarofili.

O statistică interesantă

— Pierderile suferite de iredenta maghiară în alegerile engleze din luna trecută —

In altă parte a aceluiași număr al său din 14 Dec. „Pesti Hirlap" arată care-i situația pe frontul maghiarofililor din parlamentul englez.

In fosta Cameră a Comunelor au 175 de inși cari au semnat memoriul maghiarofil din anii trecuți al lui Gower. La aceștia se adăugau 78 de deputați cari nu făceau parte din grupul Gower, dar Ungaria îi socotea maghiarofili, fiindcă au răspuns la broșurile de propagandă ce li-au fost trimise de Liga Revizionistă prin scrisori în cari apreciau într'un fel sau în altul zbuciumările ungurilor. In total deci Ungaria conta pe 253 de inși, dintre 615 deputați câți are Camera comunelor.

In noul parlament ales luna trecută numărul celor ce iscăliseră memoriul din anii trecuți al lui Gower s'a redus la 111, iar al celor cu scrisorile de confirmare a primirii cărților de propagandă ale Ligii revizioniste la 59.

„Rezultatul acesta — spune „Pesti Hirlap" — e o simțită pierdere pentru cauza maghiară, fiindcă a scăzut numărul prietenilor noștri cu nu mai puțin de 3 de deputați".

Lista dată de „Pesti Hirlap" a „prietenilor Ungariei" cari nu mai fac parte din Camera comunelor e următoarea:

Lt. Col. R. V. K. Applin, Lt. Com. F. V. Astbury, E. A. F. S. Bailey, Sir Adrian Baillie, Stuart Bevan, F. Briant, Lt. Col. J. Broadbent, C. W. E. Brown, J. B. Burnett, A. Cecil Caporn, J. D. Cassels, Col. R. Chapman, Sir George Clayton, Mrs. Ida Copeland, D. M. Cowan, Col. D. de Crookshank, A. C. N. Dixey, E. Doran, Capt. Clifford C. A. L. Erskine Bolst, R. C. Essenhigh, Capt. R. T. Evans, Major Sir Bertram Falle, Lord Fermoy, A. J. Flint, Isac Foot, Sir Patrick Ford, Sir Charles Leolin Forestier-Walker, A. E. G. Füller, J. F. W. Calbraith, Sir Park Golf, T. Griffitsh, H. K. Halles, Capt. W. D.'Arcy Hall, G. A. Hartland, Cahir Healy, S. Hope, F. Hornby, M. J. Hunter, Dr. J. Hunter, Sir Gerard Hurst, D. Iamieson, Holford Knight, F. Llewellyn-Jones, C. Mockwood, J. H. Lockwood, E. L. Malallieu, T. B. Martin, D. M. Masson, A. H. F. Molson, Capt. J. H. Moss, Douglas, Newton, W. Nunn, W. J. C. Donovan, C. W. C. Oman, T. Ormiston, F. N. Palmer, W. G. Pearson, G. K. Peto, Sir Basil Peto, E. H. Pickering, C. F. Pike, J. Potter, P. J. Pybus, Arthur Rateliffe, A. O. Roberts, John Rutherford, Lord Scone, J. Slater, R. J Soper, R. A. Spencer, J. Stone, Sir Wilfrid Sugden, C. H. Sumersby, Mrs. M. C. Tate, W. R. Templeton, Luke Tompson, Linton Thorp, Lt. Col. A. J. Tod, G. S. H. Watt, J. B. Wytte, W. D. Wills, C. T. H. G. Holt, Willson.

„Pesti Hirlap" regretă în special că au căzut următorii: F. Llewellyn-Jones, fostul confident al lui Mac Donald, F. V. Palmer, C. H. Sumersby, J. B. Burnett, W. P. Templeton, lord Scone și prof. E. H. Pickering, cari aveau legături mai strânse cu Ungaria fiindcă au fost în vizită la Budapesta.

Dacă...

Revista „Uj Magyarok" a d-lui dr. S. Fényes scrie în n-rul depe Decembrie următoarele, în legătură cu agitația ce-o fac gazetele maghiare din Ardeal:

„Dacă ar suspenda cineva pe timp de 3 luni aceste 42 de gazete zilnice, lumea s'ar convinge că n'a devenit prin asta mai săracă cu nicio idee, și că n'a crescut cât negru sub unghie povara și grijile nici unui ungur, dar dacă s'ar suspenda aceste ziare pe timp de un an, s'ar restabili încrederea, s'ar produce apropierea reciprocă între unguri și români."

BIBLIOGRAFIE

Filologie... revizionistă

A apărut de curând în editura Laterza din Bari, o carte în limba italiană: „Structura spirituală și linguistică a lumii neolatine", scrisă de fostul prof. de filologie romanică din Heidelberg, d. Leonardo Olschki. Deci o carte a unui specialist, dar în loc de o sinteză a spiritualității latine, la care ai avea dreptul să te aștepți, trebue să te mulțumești, dacă ai răbdarea să o citești până la sfârșit, doar cu constatarea că e o carte de impresii asupra latinității a unui pretins specialist și a unui străin, care dacă nu poate avea sentimentul latinității, dovedește că nici n'o prea înțelege. Nu voim să relevăm prea desele contraziceri ale autorului, d. ex. asupra importanței gramaticii pentru latinitatea limbilor romanice, dar ne întrebăm: cum dovedește autorul afirmațiunea că structura linguistică a acestor limbi ar fi o derivație din literatura clasică latină, căci nu ne dovedește că țăranii din Italia, Iberia, Galia, Dacia, etc., ar fi ținut in mâna dreaptă coarnele plugului, iar în stânga Eneida sau Georgicile sau Carmen Saeculare?

Dar d. Olschki dovedește nu numai o mare ignoranță ci și o mare rea credință, față de una dintre limbile și culturile cari formează specialitatea d-sale. E vorba de limba și spiritualitatea noastră. România ar fi, după savantlâcul specialistului pripășit în Italia, un satelit îndepărtat, având „o latinitate fosilă și consumată" care s'ar reduce doar „la viața materială și staționară a imașelor și a câmpiilor", iar poporul român ar fi „sărac cu duhul și lipsit de energii spirituale interioare". Specialistul" nostru habar n'are de teoria circulației cuvintelor, de vreme ce afirmă și azi că lexicul limbii noastre ar fi compus în cea mai mare parte din elemente grecești slave, maghiare și turcești; habar n'are că limba noastră a păstrat aproape 120 de cuvinte latinești cari nu există în celelalte limbi romanice, și că foarte multe elemente străine au fost înlocuite cu nelogisme latine franceze și italiene.

Dar d. Olschki ajunge și la filologie politică și revizionistă. Limba română ar fi vorbită de „popoarele deosebite pe cari le-au pus împreună noile hotare tratatele din 1919"; d-sa tăgăduește continuitatea elementului roman pe teritoriul Daciei lui Traian, care ar fi fost „colonizat din nou de un popor de origine seminomadă, împrăștiat, fără contact reciproc, și care ar fi trăit în nuclee mici între marea Adriatică și marea Neagră".

Plecând dela teoria greșită și absurdă că numai literatura latină a asigurat existența și desvoltarea limbilor romanice, d. Olschki nu-și poate explica nici închipui latinitatea noastră, de vreme ce în tradiția adâncilor masse românești lipsesc lecturi din scrierile filosofice ale lui Seneca și din operile lui Virgil, ba d-sa, care nu e creștin, nu poate înțelege creștinismul românesc, care nu s'a adăpat din scrierile sf. Augustin și ale altor sf. părinți cu scrieri în limba latină.

Cartea d-lui Olschki face parte din vasta literatură tendențioasă cu care a inundat în anii din urmă Italia propaganda dușmană României.

t. n.

LOTERIA DE STAT

Toate dorințele vi se împlinesc dacă, renoiți lozul Dvs. la timp sau cumpărați un loz nou

CLASA 3-A

tagerea la 15 Ianuarie 1936

11.098 de câștiguri în valoare de lei 30.755.112

CLASA 4-A

tragerea la 15 Februarie 1936

39.025 de câștiguri în valoare de lei 203.845.025. *Tragerea decisivă!*

Presa budapestană despre legea românească a gazetăriei

Guvernul lui Gömbös, dupăcum am anunţat şi în alte rânduri, a pus în vedere pentru iarna aceasta o nouă lege a presei, care se făgăduieşte din cale afară de aspră, de vreme ce ţipă în contra ei până şi ziare din slujba guvernului ca „Pesti Hirlap".

Ca să i se pregătească noii legi terenul, se vorbeşte mereu la Budapesta despre presa de şantaj, iar cele scrise de gazeta legitimistă „Legitim királyság" (vezi arătările noastre din altă parte a numărului de faţă) despre kosutişti, au făcut să se aducă în discuţie chestia presei şi în parlament, şi să se ceară pregătirea cât mai urgentă a reformei legii. Cu prilejul acestor discuţii, ministrul de interne Kozma a răspuns opoziţioniştilor că nu e vorba de suprimarea libertăţii de presă, ci numai se va arunca la canal murdăria care învălue astăzi presa maghiară La ceea ce deputatul Fabian a replicat: „Numai să nu s'arunce cu apa murdară şi copilul".

Exclamaţia aceasta a lui Fabian i-a inspirat lui „Pesti Hirlap" din 6 Dec. un articol intitulat: „In România şi în Ungaria", cu comparaţii între legea de presă făgăduită de Gömbös şi 'ntre legea românească al cărei proiect e acum la ordinea zilei.

Fireşte, „Pesti Hirlap" face comparaţia pentruca să pună România într'o lumină urîtă, ca şi cum adecă în Ungaria ar fi altfel de libertate de presă. Şi îi atrage guvernului Gömbös atenţia că nu poate gâtui presa tocmai atunci când are datoria să protesteze la forurile din străinătate în contra gâtuirii presei ungureşti din România. Cităm: ***„Guvernul maghiar şi opinia publică maghiară are datoria să mobilizeze opinia publică a lumii în contra acestui atentat, care loveşte în spiritul tratatelor minoritare, şi dacă trebue, să pretindă intervenţia Ligii Naţiunilor.*** Dar unde ne va fi îndreptăţirea morală, dacă se împlineşte visul acelor deputaţi maghiari cari azi atacă zilnic, ca nişte membri ai unei trupe de asalt înfierbântate, libertatea maghiară de presă, şi cer reglementarea severă a presei maghiare?"

Apelul lui „Pesti Hirlap" pentru mobilizarea opiniei publice a lumii întregi în contra proiectului de reglementare a profesiunii de ziarist din România e mai mult decât ciudat. Fiindcă, se ştie, nu atât presa minoritară dela noi protestează în contra acestui proiect, cât presa românească, pusă la cheremul străinilor prin recunoaşterea drepturilor câştigate ale acestora, prin înglobarea românilor în camere gazetăreşti în care străinii vor avea majoritatea, ş. a. m. d.

De ce dar protestează oficiosul revizionist?

Fiindcă ar însemna după acest proiect să rămână minoritatea maghiară din România fără ziarişti, căci şcolile maghiare nu dau atâţia bacalaureaţi ca să s'asigure o completare a locurilor dacă se cere gazetarului bacalaureat, iar de altă parte pentrucă şi gazetarii maghiari ce sunt astăzi, sunt ameninţaţi cu toţii să fie excluşi dacă se holăreşte prin această lege excluderea gazetarilor cari au suferit două condamnări ***pentru calomnie.***

Despre chestia cu bacalaureaţii să nu vorbim. „Pesti Hirlap" trebuia să scrie aşa, ca să nu se dezică: că 'n România aproape nu-i de leac şcoală secundară maghiară.

E însă nostimă de reţinut cealaltă remarcă, pe baza căreia oficiosul revizionist voieşte să ceară în contra proiectului de lege românesc intervenţia Ligii Naţiunilor: chestia cu excluderile din cauza condamnărilor pentru calomnie.

Să fie adevărat? Gazetarii unguri din România sunt toţi, fără excepţie, calomniatori, aşa cum îi numeşte „Pesti Hirlap"?

Dar dacă-i aşa, cum se califică îndrăzneala oficiosului revizionist de a cere să se mobilizeze în contra proiectului de lege românesc opinia publică din lumea întreagă şi Liga Naţiunilor?

Legături maghiaro-şvăbeşti

Oficiosul revizionist „Pest Hirlap" anunţă 'n numărul din 7 Dec. crt, că „sudicii" (denumire pe care şi-au dat-o dintre repatriaţii dela Budapesta cei din Bănat, din Arad şi din partea dintre Dunăre şi Tisa a Iugoslaviei) au hotărît în ultima adunare ce-au ţinut-o la Budapesta, să-şi unifice diferitele organizaţii şi să le pună la treabă mai conştientă în vederea cultivării „unităţii maghiaro-şvăbeşti" şi a 'ntăririi legăturilor ei. Fostul subsecretar de stat şi prefect al Torontalului Gh. Steuer a pregătit în vederea aceasta un „plan de muncă". S'a hotărît să se ţină în fiecare lună odată conferinţe despre chestiunile istorice, naţionale, economice, culturale şi sociale ale „Ungariei sudice deslipită prin dictatul dela Trianon", despre „rezultatele economice şi culturale la cari s'a ajuns sub stăpânirea maghiară", şi despre figurile însemnate ale „Ungariei sudice".

Trebue să luăm seama la ceea ce se pune la cale, fiindcă ni se pare că e vorba de o unelţire care să aibă efect asupra legăturilor dintre ungurii şi şvabii dela noi. Se ştie că de-o bună bucată de vreme legăturile acestea, dintre minoritarii maghiari şi germani, erau cât se poate de slabe, şi iredenta ungurească n'a reuşit să le influenţeze. Acum însă, deşi tratamentul germanilor din Ungaria, care a făcut o impresie penibilă la germanii dela noi, a rămas tot aşa de sălbatic ca 'nainte, se observă în rândurile germane din România un început de colaborare sau de mergere paralelă cu partidul german, concomitent cu amuţirea, dictată de astă toamnă încoace dela Berlin, de când cu vizita acolo a generalului Gömbös, a oricăror proteste ale germanilor din Ungaria în contra tratamentului ce-l au dela unguri. Din cauza acestor ciudăţenii, e cu cale să luăm din vreme seama la „planul de lucru" despre care vorbeşte „Pesti Hirlap".

Ca să maghiarizeze pe ţigani

In judeţul Aradului, precum ne aminteşte „Magyarság" din 8 Dec. crt., se făcuse sub unguri înainte de războiu experienţe cu şcoli ţigăneşti — fireşte, cu limbă de predare maghiară — la începute cu jocuri şi cântece şi numai după 2—3 ani cu buchisiri, deoarece — spune gazeta maghiară — s'a constatat că nu poţi, cu oricâtă asprime, să scoţi din ţigani instinctele milenare şi „să faci din copiii de ţigan plugari unguri într'o singură generaţie".

Până şi 'n privinţa ţiganilor, deci. şcoala comunală sau de stat din Ungaria urmărea să facă din elevi unguri. Nu strică să ni-o 'nsemnăm şi asta.

Încercarea de dinainte de războiu din judeţul Aradului e amintită de gazeta budapestană în legătură cu faptul că 'n oraşul Mohaci s'a luat în discuţie înfiinţarea unei şcoli ţigăneşti (evident, cu limbă de predare maghiară), deoarece consilierii comunali au protestat în contra unui ordin al revizoratului, prin care 21 de copii de ţigani ortodocşi fuseseră 'ndrumaţi la şcoală la romano-catolici, la protestanţi şi la evrei.

Ştiri şi spicuiri

„Magyarság" dela 1 Dec. atrage atenţia celor în drept că s'a 'nceput cu anul acesta perioada de secetă mare ce revine în Ungaria după fiecare ciclu de 30-35 de ani. Seceta cumplită de astă primăvară n'a fost decât începutul.

*

Din „Magyarság" dela 30 Nov.: Un operator american de cinematograf, Williams, s'a apucat să colinde lumea ca să filmeze modul cum se pregăteşte mâncarea şi cum se mânâncă în diferite ţări. Il interesează, fireşte, lumea dela sate. Astfel a ajuns şi 'n Ungaria, şi a filmat pe nişte ţărani din părţile Dobriţinului, arătându-i cum îmbucă din pâinea albă şi o parte mare a pustei maghiare.

Se vede treaba că D. Williams se lasă dus de nas de călăuze oficiale. Dacă voia să reoglindească în filmele sale adevărul, trebuia să fi mers să filmeze pe troglodiţii din gropile judeţului Borşod, ai căror copii se duc la şcoală cu sticle de vin în loc de pâine şi slănină, fiindcă taţii lor lucrează la viile boereşti şi-şi capătă leafa în natură, sau să se fi dus să filmeze pe cele trei milioane de guri ce n'au o palmă de pământ şi trăiesc cea mai mare parte a anului cu răbdări prăjite.

*

In luna trecută, dupăcum se ştie, au fost în Ungaria mari demonstraţii studenţeşti antisemite.

Cu prilejul acela a luat fiinţă la Budapesta o nouă societate studenţească, numită „Mişcarea secerătorilor unguri", şi a răspândit la parlament un manifest, prin care cerea între altele:

Să se introducă o impunere proporţională, punându-se o parte din dările lumii de jos pe latifundiari şi pe capitalişti.

Să se bată bani naţionali, desfiinţându-se acoperirea metalică.

Să se introducă 'n industrie săptămâna de 36 de ore de muncă.

Să se facă reformă agrară.

Să se introducă numerus clausus în toate branşeie.

Să se facă corporaţii în toate domeniile.

Să fie trataţi evreii ca minoritate etnică.

Să se introducă votul secret şi universal.

Să se reformeze camera magnaţilor pe bază corporatistă.

Capul statului să nu poată fi decât ungur de sânge (Horthy, dupăcum se ştie, e slovac, iar Oto nu e nici el maghiar), iar slujbe publice să nu poată ocupa decât ungurii. (Cf. „Magyarság" din 22 Nov).

*

In n-rul dela 1 Nov. crt. al revistei „Magyar Út" a tineretului protestant din Budapesta s'a publicat sub titlul „Pace sau război?" un articol în contra şovinismului din şcolile din Ungaria.

Cităm:

„Greşeşte foarte acel pedagog care crede că în dosul cuvintelor de 'njurătură la adresa duşmanilor şi de ponegrire a altor naţiuni cari dăunează naţia noastră se ascunde adevăratul patriotism. Acesta nu-i decât un patriotism negativ. Mult mai de preţ este acea educare patriotică, care arată întâi rând pe rând greşelile noastre ca să le îndrepte, şi în locul goalei tânguiri din pricina nedreptăţilor ce ni s'au făcut caută pricina acelora şi ne pune înainte şi mai mari obligaţii. Dacă nu educăm decât în scopul revanşei, nu facem decât să sălbăticim vieaţa ce se înfiripă, de obligamente nu-i fixăm şi nu deşteptăm voinţa de progres, de înobilare.

„Capătă lumea instinctelor copilului destulă hrană în afară de şcoală, în vieaţă. Gazetele, cărţile, filmele, sunt pline toate de insinuaţii de războiu.

„In locul lacrimilor de crocodil, cari se tângue după pace, când vom pune oare familia, şcoala, presa şi filmul, în slujba păcii adevărate, a dragostei de ţară pozitive şi a refacerii neamului?"

*

La tribunalul din Budapesta s'a judecat deunăzi un proces de calomnie intentat de poliţaiul oraşului Nagykőrös dl. Gheorghe Gergely unor naţional-socialişti unguri, cu care ajunsese în conflict fiindcă l-a sancţionat pentrucă au ţinut o adunare neautorizată. Reclamaţii au fost condamnaţi la o amendă penală. Acuzaţia în potriva lor a fost că au spus despre poliţai că ureşte pe unguri, că-i născut din mamă romăncă şi din tată român, şi s'a numit 'nainte Grigurescu Petrio Gyorgye (Petre Gheorghe), că a fost înainte de revoluţie cetăţean „valah" şi că are şi astăzi doi fraţi ofiţeri în armata „valahă". (Cf. „Magyarság" din 12 Dec. crt.)

*

„Uj Magyarság" dela 1 Dec. anunţă că ungurii din ţările apusene au început să se întoarcă cu ghiotura în Ungaria. Nu însă pentrucă ar fi încetat în rău hortist condiţiile din cauza cărora luaseră bătul pribegiei, ci pentrucă din Franţa, din Belgia etc. îi dau pe capete afară.

Prima Societate de Autobuse I. MERA & Co. Arad
Garaj: Str. Col. Paulian No. 10—12. :-: Telefon No. 427.

CURSE DE AUTOBUSE:

1. ***ARAD-TIMIŞOARA şi retur, la orele 7, 14, 18, durata o oră şi 20 minute***
2. ***Prin Chişineu la Vărşand, Cermei, Şupreuş, Apăteu, Satu-Nou, Vânători, plecarea la 2 şi 4 d. a.***
3. ***Buteni şi Şilindia,***
4. ***Nădlac, plecarea la orele 7, 14, 16, 18.***

„Pesti Hirlap“ despre „EMKE“

„Trebue 'ncepută din nou maghiarizarea prin societățile culturale“

Oficiosul revizionist „Pesti Hirlap" a publicat la 13 crt. sub titlul de mai sus un articol deosebit de interesant în legătură cu societatea „Emke", semnat cu numele Zsolt, — al lui Harsányi Zsolt, unul dintre cei solicitați de înfrățitorii dela Oradea să facă înfrățirea româno-maghiară.

Mărturisiri memorabile

Domnul înfrățitor din redacția iredentistului „Pesti Hirlap" scrie următoarele:

„Pretindem cu glas mare lumii întregi restaurarea Ungariei-Mari. Avem dreptul s'o facem. Și nu e permis să lăsăm să slăbească câtuși de puțin glasul acesta ... Dar între noi, în taină și în șoaptă, să spunem adevărul: că trebue să avem grijă să putem păstra neștirbită și această Ungarie ciuntită, fiindcă o știm că sunt și astăzi puteri mici și mari unde sunt puternice curente cari discută serios și ocuparea vremelnică ba chiar definitivă a teritoriului nostru de astăzi. Trebue însă să ne străduim și 'ntr'acolo, ca ***cel puțin să facem această Ungarie ciuntită cu adevărat ungurească.*** Nu ni-i interesul să aducem în publicitate cazurile scandaloase din anii din urmă, cum e acela că sub titlul cu totului nou al „dreptului minoritar" (***sic!*** — n. tr.) se face în diferite părți ale Ungariei ciuntite o foarte puternică propagandă străină, ca să întărească insulele de limbă străină prin cari domnia Vienei a frânt în trecut unitatea maghiară. — Cer iertare, vorbesc despre lucruri serioase. ***Ungurizarea e cel mai serios lucru.*** Pentru ungurizarea Ungariei s'au sancționat sub Habsburgi dela 1836 încoace până la legile școlare ale lui Apponyi mai multe legi, cari au enunțat că ***trebue predicat în biserici ungarește și trebuie învățat în școală ungurește*** (melyek kimondották, hogy templomokban magyarul kell prédikálni és iskolákban magyarul kell tanitani.) Legile acestea necesitatea ungurească milenară ***nu s'a dus la îndeplinire.*** (sublinierea autorului, — n. tr.) Atunci au iscodit unii mari patrioți ***mijloacele șmecherești*** (furfangos) ***ale maghiarizării pașnice prin cultură. Șmecheria națională*** (a nemzeti furfang) ***a fost că au înființat societăți culturale, iar prin mijlocirea acestora grădini de copii și biblioteci poporale, curat ungurești.*** Căci și în trecut mulți miniștri s'au temut să facă pe banii statului exclusiv maghiare grădinile de copii, școlile primare și bibliotecile poporale din ținuturile heteroglote ***Așa*** au luat deci ființă societățile culturale și alte diferite corporații din Ardeal, din Slovacia, din Panonia, din Câmpie etc., prin mijlocirea cărora cei mai buni fii ai țării, contele Grigorie Bethlen, Coloman Széll, contele Ștefan Tisza, baronul Iuliu Wlassics senior, Albert Berzeviczy, etc., au făcut cu toți reprezentanții din Ungaria nordică, din Panonia, din Ungaria sudică și din Ardeal grădini de copii și biblioteci poporale societare, ***și prin acestea, cu ajutorul câtorva sute de conducătoare de grădini de copii și de dascăli au maghiarizat efectiv sute de sate neungurești*** (egyesületi ovodákat és népkönyvtárakat csináltak és ezekkel néhány száz ovónö és néptanitó segitségével ***ténylegesen megmagyarositották az idegen ajku községek százait.*** Sublinierea e a autorului). După război ne-a lovit trăznetul că a trebuit să facem și la noi un minister al minorităților (al martirului Iacob Bleyer, desființat apoi repede — n.tr.) și să lăsăm liberă funcționarea Schulvereinurilor cari germanizau în chip fățiș. Trebue s'o și recunoaștem, că o parte dintre satele cari au fost maghiarizate total (ca bunăoară Kismaros, pe care o maghiarizase cu totului un singur distins învățător patriot) au fost în parte regermanizate.

„Baronul Iuliu Wlassics a pus să se facă grădini de copii societare maghiarizatoare în ținutul venzilor, iar Coloman Széll, cu ajutorul contelui Benö Festetich, a 'nființat în apropierea Budapestei, la Tárnok și Szárok, astfel de grădini de copii maghiarizatoare, încât învățătoarele n'au maghiarizat prin ele, prin predare, numai pe copilași, ci prin organizări de reprezentații de teatru ungurești și prin serbări bisericești ungurești și pe locuitorii în vârstă. Aceasta n'au putut-o tolera nemții și austriecii cari sunt de veacuri în tovărășie de arme cu noi (sic! — n. tr.), ci au încercat și încearcă și acum mereu să poată să organizeze reprezentații și serbări cu limbă germană, în scop germanizator, la grădinile maghiare de copii înființate și ținute pe banii sărăcimii maghiare (sic !). Ne și plângem adeseori din pricina aceasta ministrului Homan.

„Acestea sunt fapte netăgăduibil culturale, în contra cărora noi, bieți oameni mărunți, avem datoria să 'ncepem din nou apărarea pașnică pe calea culturii (sic ! — n. tr.): trebue să re'nviem toate vechile societăți culturale și să organizăm grădini de copii și biblioteci poporale societare, în al căror spirit curat unguresc nu se poate amesteca nicio putere străină sau politician maghiar care vrea să le lingușească (pe puterile străine — n. tr). ***Mișcarea ceasta s'a și 'nceput deja.*** A început-o Societatea culturală panonică (Dunántuli Kulturegylet) a lui Coloman Széll și a lui Eugen Rákosi. Pot să destăinui un lucru. In Ungaria Mare n'a fost deputat maghiar și gazetă maghiară, care să fi fost fie pe față fie în taină în contra maghiarizării. Ba încă! Azi pot s'o dau publicității că contele Ștefan Tisza, care făcuse totul ca să 'mpace și să liniștească pe naționalitățile din patrie, și care nu odată a socotit și față de' mine ne la înălțime străduințele noastre cu societățile culturale (lekicsinyeire), — în taină a susținut personal, prin societatea Iulian înființată de el, școli maghiare în Slovenia și în Croația, și astfel a putut deci cu drept cuvânt să-și bată joc de Societatea culturală panonică (DKE), cu ajutorul căreia noi, mari patrioți afișați, n'am putut răsplăti decât cu 30—40 de florini pe câte-un învățător care făcea progrese în predarea limbii maghiare. Și aceea puțini o știu, că pe contele Klebelsberg Kuno (marele ministru de instrucție răposat al Ungariei postbelice — n tr.), pe care Societatea Iulian și-l făcuse secretar, l-a pus la această muncă a maghiarizării pe cale pașnică contele Ștefan Tisza. ***Să nu mai fie taină nici aceea, că până când glorioasa Emke n'a avut bani pentru o totală maghiarizare în contra masei valahe, Tisza a ținut școli primare în însăși România Mare.*** (Az se legyen tobbé titok, hogy amig a dicsöséges Emkének nem volt pénze a teljes magyarositásra az oláh tömeg ellenében, addig Tisza magában Nagy-Romániában tartott fenn magyar népiskolákat.)

„Nu e de ajuns deci să ne închinăm oamenilor mari ai Ungariei, ci trebue să le urmăm exemplul. Trebue întâi de toate să 'nțelegem că la grădinile de copii sau la școlile primare societare (atributul „societar" se referă la amândouă — n. tr.), ***nu trebue numită putere didactică care cunoaște limba minoritară din partea locului.*** Căci în acest caz, de dragul comodității, respectivul ***nu maghiarizează*** (sublinierea autorului). Societatea culturală nordică (din Slovacia antebelică — n. tr.) și cu EMKE au descoperit sistemul corect de a nu fi trimis la școlile slovace, valahe sau nemțești (adecă cu elevi slovaci, români sau germani — n. tr.) ***decât conducătoare de grădini și dascăli cari nu știau decât ungurește"*** (sublinierea autorului).

Articolul vrednic cu adevărat de atenție al scriitorului „înfrățitor" Harsányi Zsolt se 'ncheie cu un apel, ca „să nu socoată nimeni fără importanță opera maghiarizării". „Căci doar întreaga noastră ființă națională rezidă în cuvântul maghiar și 'n scrierea maghiară, și numai aceasta ne 'ndreptățește să alcătuim un stat independent".

„Nu e numai o chestiune de vanitate aceasta, ci și o problemă bănească, existențială". Dovadă — spune 'n încheiere autorul — că în satele din jurul Budapestei vezi cu miile ziare ilustrate nemțești, în schimb poți constata că „mărfurile de origine maghiară sunt sobotate intenționat pe teritoriul Ungariei ciuntite".

MEMENTO

Să ne 'nsemnăm bine articolul acesta, apărut în coloanele oficiosului Ligii Revizioniste „Pesti Hirlap", și-anume nu numai pentrucă mărturisește oarzăn maghiarizările de ieri și de azi din Ungaria Mare și din Ungaria Mică, ci și pentrucă ne destăinue că ofensiva la care purcede acum din nou mâncătoarea de valahi „EMKE", e concomitentă cu o ofensivă de maghiarizare începută tocmai în momentele acestea în Ungaria prin mijlocirea surorilor de-acolo ale lui „EMKE".

Se dovedește astfel și prin aceasta — și nu numai prin ceea ce spune scritorul Harsányi despre tecutul lui „EMKE" — că s'a făcut o ne mai pomenă greșeală dându-se 'ncuiințare unei astfel de soc etăți ca să re'nceapă și în Ardealul României Mri ceea ce a făcut pe vremri în Ardealul robit.

Instigații antivalahe la un varieteu din Budapesta

La Budapesta se pregătește o nouă apropiere româno-maghiară. (Ierte-ni-se vorba, dar e tare la modă astăzi la noi chestia aceasta a apropierii româno-maghiare prin literatură.)

O face apropierea aceasta un autor de reviste, Bus Fekete László, și cu un compozitor de același soi, Brodszky Miklós, printr'o operetă 'ntitulată *„Mariora"*, ce se va juca la „Orfeum" din Budapesta. De ce fel de „agropiere" e vorba, rămâne să se vadă, și nu-i tare greu de ghicit ce se poate debita la Budapesta la adresa nației românești. Deocamdată ziarul „Uj Magyarg", care ne aduce știrea aceasta, ne vestește că se duc tratative cu casa de filme Ufa, ca să-i deie voie artistei de varieteu Rökk Marika (cea care i-a fost anul trecut pe niște români trecuți pela Budapesta să cheie 'ntr'o zi o jumătate de mijloc) să joace în „opereta" cu pricina.

Tot despre Kossuth

Dupăcum se știe din nnmărul nostru de acum două săptămâni, în Ungaria a fost mare zarvă din pricina unui articol apărut în publicația habsburgistă „Legitim Királyság" dela Szombathely, prin care un căpitan în retragere, Deme, a înfierat cu referiri la „reformiștii" lui Gömbös pe revoluționrii lui Kossuth, spunând despre ei și despre Kossuth c'au fost o plebe iresponsabilă, mânată de ambiții egoiste.

Gazeta legitimistă a fost suspendată, iar autorul arestat sub motivarea că trebue pus la adăpost de furia mulțimii. Mai apoi parchetul din Györ a deschis în contra lui acțiune pentru lèse-națiune.

Habsburgiștii s'au lăpădat de el prin ziare și prin discursuri rostite 'n parlament. Unul dintre oratorii din parlament, fruntașul legitimist Grieger, a spus următoarele (cităm din „Magyarság" dela 6 Dec.):

„Noi încă voim ceea ce a voit Kossuth: realizarea integrității țării. Ludovic Kossuth, luptătorul cel mai dârz al independenței, a ajuns în singurătatea sa din timpul emigrației la soluția confederației. Esența ideii este că ungurimea e chemată prin puterea spiritului său și prin destoinicia ei ca alcătuitoare de stat, să stea aici în bazinul Dunării în fruntea națiilor ce trăiesc aici. E acesta un adevăr veșnic, obligator și pentru noi."

Am reprodus acest pasaj din discursul lui Grieger pentrucă-i încă o demascare a gândurilor lui Kossuth, pe cari anumiți publiciști maghiari dela noi continuă să ni le prezinte ca pe-o sinceră dorință de colaborare cu românii a dușmanului lui Iancu.

O aniversare care ne interesează

Ungaria se pregătește să comemoreze la 24 Ianuarie 1936 al 60-lea an dela moartea „înțeleptului națiunii", a lui Francisc Deák, supranumit așa pentrucă a 'mpăcat pe unguri la 1867 cu dinastia habsburgică, cu care erau certați depe urma revoluției lui Kossuth, și a izbutit să-l facă pe împăratul Franz Iosef să le dea pe tipsie Ardealul.

Ne interesează această comemorare nu numai pentru demonstrațiile antiromânești ce le va pricinui, ci și pentrucă „înțeleptul națiunii" maghiare a fost — după multe dovezi — de origine românească. (Vezi cartea „Familiile nobile" a cavalerului Pușcariu).

Citiți și Răspândiți „Gazeta Antirevizionistă“

Către cititori

„Gazeta Antirevizionistă" se transformă după Anul-Nou în revistă lunară, apărând regulat în 96 de pagini, sub titlul:

Piatră de hotar

— Arhivă antirevizionistă —

Cu deosebirea numai că are asigurate colaborări dela cei mai buni cunoscători ai problemelor ce intră în preocupările unei astfel de arhive, şi că va avea un mare număr de rubrici nouă: despre românii de peste toate hotarele, despre minorităţile din ţară, despre românii din Săcuime, despre politica externă, etc., revista **„Piatră de hotar"** va fi ca şi „Gazeta Antirevizionistă" o arhivă de documente curente referitoare la tot ce trebue ştiut pentruca să ne putem apăra în contra duşmanilor. Cetitorii vor găsi în ea cel puţin de două ori atâta material informativ şi documentar ca 'n toate numerele dintr'o lună ale „Gazetei Antirevizioniste", înfăţişat însă cu mai multă îngrijire, cum în lipsă de răgaz la o gazetă scrisă aproape totdeauna de un singur om n'a fost cu putinţă. Vor avea 'n afară de asta înlesnirea că vor putea păstra colecţia revistei mai uşor decât pe-a unei gazete, lucru pentru care ni-a şi fost cerută această transformare din foarte multe părţi.

Revista va apărea regulat la 15 ale ficcărei luni, inclusiv în lunile de vară când mare parte dintre celelalte reviste nu apar.

Se va trimite numai şi numai celor cari îşi vor fi plătit abonamentul. Abonaţilor al căror abonament la „Gazeta Antirevizionistă" a expirat dar ni-au fost buni plătitori, le vom trimite numărul depe Ianuarie al revistei, oprind apoi trimiterea dacă nu-şi prelungesc abonamentul. Şi acestora, la fel ca abonaţilor cari şi-au achitat în parte sau integral abonamentul pe 1936, le socotim până la expirare abonamentul la revistă în preţul abonamentului gazetei: 130 de lei pe an, sau 70 pe jumătatea de an. Vor avea aceeaşi înlesnire şi restanţierii „Gazetei Antirevizioniste" dacă îşi achită odată cu abonamentul la revistă restanţa.

Sărbători fericite, Anul Nou
cu prosperare şi mulţi milionari **doreşte** numeroasei sale clientele

Banca Iliescu S. A. Cluj
colectura oficiă a Loteriei de Stat pentru Ardeal şi Banat.

O ceremonie cum n'a mai fost

La 18 Dec. a fost în Italia o ceremonie unică in istoria lumii: în ziua aceasta, toţi căsătoriţii din Italia şi-au predat statului inelele de logodnă, ca să servească ţării la purtarea războiului cu Abisinia.

Intâii cari şi-au dăruit statului inelele, au fost regele şi regina.

După predarea inelului, regina a adresat mamelor şi soţiilor celor morţi în război următoarele cuvinte difuzate prin radio:

„Sunt mândră că în fruntea mamelor şi soţiilor scumpei noastre Italii depun pe mormântul Soldatului Necunoscut verigheta Mea şi a Regelui. Este un gest de supremă renunţare dictat de iubirea de patrie. Plecându-ne spre pământ ne confundăm cu spiritele glorioşilor noştri soldaţi căzuţi în marele război. Astfel apărăm drepturile noastre cele mai sacre şi deschidem o nouă cale luminoasă patriei, dorind ca civilizaţia Romei să triumfe în Africa răscumpărată de voi

Urăm succes glorioaselor noastre drapele, ofiţerilor şi soldaţilor, forţelor de uscat, de mare şi aviaţie, Cămăşilor negre, lucrătorilor şi credincioşilor noştri askari."

Mesagiul rostit de Regină a fost difuzat de toate posturile italiene.

Invitare

„Armonia" corului catedralei din Arad, va aranja în seara zilei de 31 Decemv. 1935, ore 9 seara, un

Revelion

în sala mare de dans „Crucea Albă".

Preţul de intrare 25 lei.

Biletele se vând la libraria Concordia şi Diecezana iar seara la cassă.

Beneficiul realizat este destinat pentru terminarea Sft. Bisericii Ortodoxe-Rom. din Arad-Gris.

Comitetul

ŞTIRI

Urăm tuturor cetitorilor şi tuturor bunilor români sărbători vesele şi an nou fericit.

Adunarea generală dela 15 Dec. a Sindicatului Presei Române din Ardeal a dat îndrumare comitetului Sindicatului să ia fiecărui membru declaraţie pe cuvânt de onoare sub pedeapsa excluderii din organizaţie, că nu face parte din tripourile cu cari năpăstuesc gazetarii evreo-maghiari oraşele ardelene. Hotărîrea aceasta, care onorează nespus Sindicatul Presei Române din Ardeal şi Bănat, nu priveşte de altfel decât pe doi-trei uitaţi de sine, fiindcă ziariştii români din Ardeal au ştiut să reziste cu demnitate ispitelor ziariştilor minoritari.

Adăugăm că în urma sprijinului dat sindicatului în lupta 'n contra tripoului gazetăresc din Arad, comitetul Sindicatului Presei române din Ardeal a trimis d-lui prefect al Aradului dr. Ioan Groza, la a cărui stăruinţă s'au pus deunăzi sigilii pe sălile de joc ale aşa-zisului club al ziariştilor din Arad, o călduroasă scrisoare de mulţumită.

Ar fi de dorit să se pătrundă toate autorităţiie din toate oraşele ardelene de însemnătatea acestei lupte dusă de Sindicatul Presei Române din Ardeal şi Bănat pentru păstrarea prestigiului gazetăriei şi pentru apărarea moralei publice, şi să imite gestul pilduitor al prefectului Aradului.

*

Numărul de 20 de pagini din săptămâna trecută al „Gazetei Antirevizioniste", închinat de secţia ardeleană a Ligii Antirevizioniste gazetarilor ardeleni de dinainte de Unire, a apărut la Cluj, sub îngrijirea dlui dr. Aurel Gociman, preşedintele Sindicatului Presei Române din Ardeal şi Banat şi secretarul general al secţiei ardelene a Ligii Antirevizioniste.

Exprimăm şi pe această cale cele mai călduroase mulţumiri atât Ligii Antirevizioniste cât şi distinsului confrate dr. Aurel Gociman, pentru sprijinul nepreţuit ce ni l-au dat.

*

Rugăm pentru ultima dată pe onoraţii restanţieri să-şi achite cât mai neîntârziat abonamentul la „Gazeta Antirevizionistă".

Indată după Anul-Nou vom da pe mâna avocatului pe toţi cari nu-şi vor fi făcut datoria nici după acest ultim apel.

*

Guvernul italian a hotărît să se topească coroanele de metal ce s'au depus dela război până azi pe mormântul Soldatului necunoscut, şi să fie oprite patriei.

CETIŢI

la 15 Ianuarie 1936 revista

Piatră de hotar

Externe

Războiul din Africa ni-a adus mai multe evenimente depe frontul diplomatic decât depe cele militare. S'a ajuns în sfârşit la o 'nţelegere precisă între prim-ministrul francez Laval şi între ministrul englez de externe Hoare, cu privire la condiţiile în cari să se iacă între Italia şi Abisinia pacea. Propunerile n'au fost însă primite nici de Italia, care nu voieşte să deie înapoi Acsumul şi alte părţi din teritoriile ocupate, şi nici de Abisinia, care a dat răspunsul că nu cedează niciun petec de pământ. După discuţii aprinse, parlamentul francez şi-a însuşit propunerile d-lui Laval, votând încredere 'n guvern. In Anglia însă propunerile d-lui Hoare au stârnit o mare enervare la tabăra din guvern şi din parlament a lui Eden, care bagă de vină că propunerile ministrului de externe denotă din partea Angliei o slăbiciune. S'a vorbit stăruitor despre o criză de guvern şi despre demisia d-lui Hoare. După cât se pare, e la mijloc şi-o socoteală de politică internă: d. Eden, căzut pe-al doilea plan din pricina politicii sale externe, caută să-şi refacă popularitatea.

Planul de împăciuire al d-lor Laval şi Hoare a trecut din mâna Angliei şi-a Franţei într'a Societăţii Naţiunilor, care a fost convocată la mijlocul săptămânii în sesiune extraordinară. Vaticanul a intervenit şi el, făcând la beligeranţi un călduros apel de împăciuire.

Pe fronturi a urmat toarei vânători a avioanel liene o ofensivă abisinian lienii s'au retras pe-o mic tanţă de-alungul apei Tak

In Egipt războiul din a avut urmări mari în dau glezilor. Zilnicele demonstra geroase ale studenţimii şi a tidului naţionalist au silit pe Fuad să redeie ţării cons dela 1923, iar Anglia n'a a cotro şi şi-a dat aprobarea tuşi demonstraţiile continua zând să reducă cât mai m fluenţa Angliei în Egipt.

In Cehoslovacia s'a plat un eveniment mare. şedintele republicii, d. Ma slăbit de ani şi de boală, tras din fruntea statului şi ales în locul său d. Edua nes, ministrul de externe publicii. I s'au făcut fostulu şedinte manifestaţii uriaşe d patie, ca unuia căruia i se reşte în măsură hotărâtoare robirea şi consolidarea Ce vaciei.

In Spania sunt ia frământări. A venit la câr guvern nou, care însă n'a jorităţi.

In Grecia agitaţia în întâiului guvern al regelui tors în ţară a pricinuit di rea parlamentului şi fixarea noi alegeri.

In China s'au continu nexările de teritorii la pro de sub influenţă japoneză a ciuriei.

Arhivele noastre dela Pes

D. prof. univ. C. GIURESCU a făcut Marţi în parlament o interpelare d-nilor miniştri de externe şi instrucţie publică în privinţa măsurilor ce s'au luat pentruca, potrivit art. 176-177 ale tratatului dela Trianon şi art. 196 al tratatului dela Saint-Germanin, statul român să între în posesia arhivelor şi a obiectelor de artă dela Budapesta şi viena.

D. Giurescu a arătat că există acolo adevărate tezaure de documente şi de piese de deosebită valoare artistică. Astfel, în ce priveşte arhivele, două dintre cele mai importante fonduri de documente din Transilvania, al Capitlului de Alba Iulia şi al Covenantului de Clju-Mănăştur, se află la Budapesta, unde au fost duse intenţionat de către guvernul maghiar.

In ce priveşte fondul dela Viena, există acolo un adevărat tezaur atât în arhivele de stat cât şi în cele ale Curţii şi ministrului de război.

In ce priveşte obiectele de artă e deajuns să se semnaleze tezaurul alcătuit din piese unice de aur, găsite la Apahida, la Şimteul Silvaniei, la Sânnicolaul Mare, în diferite părţi ale Banatului şi Ardealului, care actualmente se găsesc în muzeele din Budapesta şi Viena.

Tot la Viena se află o celebră pânză a lui Franken, reprezentând un portret dintre cele mai bune ale lui Mihai Viteazul, cum şi o Evanghelie de m loare, dela Ştefan cel Mare printr'o serie de împreju ajuns dela muntele Athos l zeul din Viena.

In ce priveşte arhiva de ena, din 1920, se spune fi funcţionând acolo un Auner, care culege piese statul român D. prof. G a întrebat cari sunt rezultat tivităţii acestui domn Au piese dela arhivele dela V ajuns în stăpânirea statului r

In ce priveşte piesele di a fost o întreagă pertract de reprezentantul guvernul d. profesor Tzigara Samur urma cărora s'a ajuns în la 6 Aprilie 1929 la un aranj potrivit căruia guvernul a se obliga să ne cedeze ace louri nouă, având a da în două tablouri, cari au inter mai mic pentru muzeul Nu înţeleg — a spus d. pr rescu — cari sunt motivele, care se întârzie perfectarea convenţiuni, care ne serveş fect interesele.

De asemenea, de ce nu măsuri, ca fondul de doc dela Budapesta să fie ad ţară, aşa cum ne dă drept tatul dela Trianon.

Insist asupra termenului ani. Au trecut 16 ani şi ju mai sunt trei ani şi jum când vor expira aceşti trei jumătate, statul român v să înregistreze încă o pie

Tiparul CONCORDIA Inst. de Arte Grafice şi Editură S. A. Arad, Strada V. Goldiş Nr. 6